

Täysistunto

Torstai 2.5.2024 klo 16.01—0.46

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 25/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ja tässä on esittelijänä ministeri Rantanen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.56 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ja koko Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut nopeasti ja perustavanlaatuisesti. Lisäksi turvallisuusympäristömme ennustettavuus on heikentynyt. Viime vuonna Suomeen alkoi hybridioperaatio välineellistetyin maahantulon keinoin, minkä johdosta tällä hetkellä itärajan rajanylityspaikat on valtioneuvoston päätöksellä suljettu toistaiseksi. Hallitus turvaa Suomen kansallisen turvallisuuden jokaisessa tilanteessa.

Hallitusohjelman mukaan lainsäädäntö, mukaan lukien toimivaltuudet, päivitetään vastaamaan rajaturvallisuuden tarpeita. Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia hallitus on sitoutunut kehittämään turvallisuusympäristön vaatimusten mukaisesti. Hallitusohjelman mukaan säädetään Rajavartiolaitokselle laajemmat mahdollisuudet teknologian hyödyntämiseen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja kehitetään teknisen valvonnan sääntelyä. Hallitus ei tyydy pelkkiin julistuksiin vaan myös toimii. Siitä on yhtenä osoituksena tämä hallituksen esitys, jolla vastataan juuri äsken mainittuihin hallitusohjelman kirjauksiin.

Kun hallitusohjelmaa laadittiin, ei vielä tiedetty, millä kaikilla tavoilla turvallisuusympäristömme tulee muuttumaan. Nyt tiedetään enemmän, ja siinäkin valossa nyt käsillä oleva hallituksen esitys osuu ajallisesti oivalliseen kohtaan.

Arvoisa puhemies! Rajaturvallisuuden varmistaminen edellyttää riittävää tilannetietoisuutta rajan läheisten alueiden tapahtumista. Ajantasaisella tilannekuvalla on keskeinen merkitys niin ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tukena kuin myös Rajavartiolaitoksen operatiivisessa toiminnassa. Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on mahdollistaa nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja muissa keskeisissä Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä. Esityksen tavoitteena on edelleen kehittää Rajavartiolaitoksen hybridiuhkien torjuntavalmiutta. Esitys liittyy myös Rajavartiolaitoksen uusien valvontalentokoneiden ja ulkovartiolaivojen hankintaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolaitakia ja eräitä muita lakeja.

Ensinnäkin Rajavartiolaitokselle säädettäisiin uusi toimivaltuus suorittaa radioteknistä valvontaa. Radioteknisellä valvonnalla tarkoitetaan kykyä havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla. Uuden valvontakyvyn avulla voitaisiin esimerkiksi tunnistaa, jos tietyllä rajan läheisellä alueella on tavanomaista enemmän matkapuhelimia tai muita radiolaitteita. Rajavartiolaitos saisi suorittaa radioteknistä valvontaa tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi. Lisäksi uutta valvontakykyä voitaisiin hyödyntää ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi. Tältä osin toimivaltuudella täydennettäisiin jo olemassa olevaa oikeutta henkilöiden hätäpaikannukseen esimerkiksi vaativissa sääolosuhteissa.

Radioteknisen valvonnan suorittaminen edellyttää, että Rajavartiolaitoksella on oikeus käsitellä tietyssä määrin myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja. Valvonnan tarkoituksena ei kuitenkaan olisi yksittäisten henkilöiden tunnistaminen. Sääntely sisältäisi nimenomaisen kiellon hankkia tietoja luottamuksellisen radioviestin sisällöstä. Sääntely sisältäisi myös vaatimuksen varmistaa, ettei radiotekninen valvonta aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille ja palveluille.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan täydennyksiä Rajavartiolaitoksen oikeuteen suorittaa teknistä valvontaa. Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan kuvaan ja ääneen perustuvaa valvontaa eli käytännössä kameravalvontaa. Rajavartiolaitos voi jo tällä hetkellä suorittaa teknistä valvontaa rajavalvonnan yhteydessä. Ehdotettujen muutosten myötä teknistä valvontaa voitaisiin hyödyntää myös muissa Rajavartiolaitoksen valvontatehtävissä.

Radiotekninen valvonta ja tekninen valvonta olisivat maantieteellisesti rajattuja ja kohdistuisivat niille alueille, joilla Rajavartiolaitos muutoinkin toimii. Käytännössä valvontaa suoritettaisiin pääasiassa valtakunnanrajan läheisillä alueilla, rajanylityspaikoilla, merialueilla ja Rajavartiolaitoksen toimipisteiden läheisyydessä.

Arvoisa puhemies! Kuten jo edellä totesin, ehdotetut muutokset perustuvat hallitusohjelmaan, jonka mukaan Rajavartiolaitokselle säädetään laajemmat mahdollisuudet teknologian hyödyntämiseen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja kehitetään teknisen valvonnan sääntelyä. Muutoksilla pyritään vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin.

Kun viranomaiselle annetaan toimivaltuuksia, on selvää, että viranomaisella on syytä olla resurssit niiden käyttämiseen. Radioteknisenkin valvontakyvyn toteuttaminen maksaa. Siihen liittyvän valvontakyvyn rakentaminen ja käyttöönotto aiheuttavat Rajavartiolaitokselle lisäkustannuksia, joiden edellyttämä lisämäärärahararve arvioidaan vuoden 2024 toisen lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä. Esityksessä ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan 1. päivänä heinäkuuta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Mennään puhujalistaan. Edustaja Meriluoto, poissa. — Edustaja Peltonen.

19.02 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on mahdollistaa nykyaikaisen teknologian parempi hyödyntäminen Suomen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä. Jatkossa Rajavartiolaitos voisi suorittaa teknistä valvontaa aiempaa laajemmin ja toteuttaa myös radioteknistä valvontaa. Pidän erittäin perusteltuna, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

Rajavartiolaitoksen kykyä hyödyntää tämän päivän teknologiaa vahvistetaan entisestään tämän hallituksen esityksen mukaisella tavalla.

Näitä muutoksia kiirehtii myös ajankohtainen tilanne Suomen itärajalla, mutta voidaan todeta, että vaikka meillä ei olisi tämänkaltaista hybrdivaikuttamisen tilannetta kuin nyt on käsillä, niin siitä huolimatta nämä muutokset olisivat kyllä tarpeellisia. Esimerkiksi radiotekninen valvonta ja sen tuominen tähän Rajavartiolaitoksen toimintapiiriin mahdollistavat myös hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamisen, mikä lisäisi kansalaisten turvallisuutta nykyisestä ja auttaisi myös Rajavartiolaitosta suorittamaan näitä tehtäviä, joissa on kuitenkin kyse ihmishengistä ja niiden pelastamisesta.

Eduskunnan hallintovaliokunta vieraili viime viikolla tuolla itärajalla Pelkolassa ja Vaalimaalla tutustumassa ajankohtaiseen tilanteeseen ja työhön, jota Rajavartiolaitos tälläkin hetkellä tekee itärajamme pitämiseksi turvallisena. Siellä käytyjen keskustelujen perusteella — ja uskon, että voin puhua muidenkin matkalle osallistuneiden kollegoiden puolesta — käsitykseni vahvistui siitä, että näille tämän lakiesityksen mukaisille muutoksille on kyllä tarvetta ja tilausta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä kuitenkin nostaa esiin erään huomion tähän lakiesitykseen liittyen siitä, että vaikka tätä Rajavartiolaitoksen kykyä käyttää teknologiaa entistä paremmin vahvistetaan, niin samassa yhteydessä on kuitenkin hyvä huolehtia ja varmistaa myös se, että Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssit pidetään pitkäjänteisesti riittävinä yli vaalikausien. Tällaisesta teknisestä valvonnasta tai radioteknisestä valvonnasta ei saa siis tulla minkäänlaista säästökeinoä, enkä usko, että sellaista tavoitetta tässä salissa varmasti kenelläkään muullakaan on. On se silti tässä yhteydessä syytä esiin tuoda, koska aina silloin tällöin, kun eri viranomaisille näitä valtuuksia tuodaan ja teknologian käyttöä vahvistetaan, saattaa syntyä ajatus, että sillä voitaisiin sitten henkilöstöä vähentää. Näinhän ei tosiasiassa ole, vaan tarvitsemme enemmänkin molempia: riittävät henkilöstöresurssit ja riittävät, tarkoituksenmukaiset valtuudet hyödyntää modernia teknologiaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

19.05 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Osana maahanmuuttopolitiikan uudistuksia ja rajaturvallisuuden parantamista hallitus päivittää myös tekniseen valvontaan liittyvää lainsäädäntöä. Tässä hallituksen esityksessä Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan tarkoitusta ja käyttöaluetta laajennetaan. Aiemmin Rajavartiolaitos on voinut suorittaa teknistä valvontaa rajojen ja rajanylityspaikkojen läheisyydessä sekä Suomen merialueilla. Nyt tämän esityksen myötä se on mahdollista yleisemmin merialueilla, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Perusteena voisi jatkossa olla rajavalvonnan lisäksi myös rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen sekä valvontatehtävän suorittaminen tai laitoksen toiminnan suojaaminen. Lisäksi Rajavartiolaitoksen radioteknisen valvonnan oikeuksia laajennetaan.

Nämä lakimuutokset ovat erittäin tärkeitä tässä nykyisessä maailmanajassa. Me tiedämme, että Suomi on laaja maa, jolla on pitkä maaraja sotaa käyvän valtion kanssa. Rajavartioston kädet ja silmät eivät fyysisesti riitä kaikkialle, ja siksi modernien teknologioiden tehokkaampi hyödyntäminen on välttämätöntä. Myös teknologinen kehitys ja digitalisaatio on valtavan nopeaa. Valvontajärjestelmien pitäminen ajan tasalla on välttämätöntä siitäkin näkökulmasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

Arvoisa puhemies! Itärajallamme on käynnissä Venäjän hybridioperaatio. Myös Itämerellä on viime vuosina sattunut ja tapahtunut kaikenlaista hämärää. Vaikka olemmekin nyt puolustusliitto Naton jäseniä, emme voi tuudittautua siihen, vaan omaan kansalliseen puolustukseemme ja rajaturvallisuuteemme on satsattava yhtä lailla ja jopa enemmän kuin aiemmin.

Nämä panostukset kuvastavat hallituksen prioriteettijärjestystä, joka on tismalleen oikea: tärkeistä asioista, kuten isänmaamme turvallisuudesta, ei tingitä. — Kiitos. [Timo Heinonen: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tiedoksi kaikille, jotka ovat tulleet tähän nyt kesken tämän asian käsittelyn, että tämän asian käsittely lopetetaan 19.30 ja kaikki, jotka tästä jäävät puhumatta, siirtyvät tuonne yli 60 puheenvuoron jälkeen. — Edustaja Nieminen.

19.08 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä hallituksen esityksessä Rajavartiolaitokselle esitetään oikeutta hyödyntää entistä enemmän nykyaikaista teknologiaa keskeisissä lakisääteisissä tehtävissään, kuten rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämisessä.

Rajavartiolaitoksen henkilöstövoimavarat ovat niukat verrattuna sen valvottavana olevaan Suomen ulkorajan pituuteen, ja ulkorajan turvallisuustilanteen nopeaan muutokseen on reagoitava. Nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen on suojelupoliisinkin mukaan näissä olosuhteissa välttämätöntä, jotta Rajavartiolaitoksen henkilöresurssit kyetään suuntaamaan optimaalisesti.

Suomen ja Venäjän välisen rajan toimintaympäristön muutos Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan myötä on ollut merkittävä ja on todennäköisesti myös vielä pitkäkestoinen. Tällä lakimuutoksella pyritään vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimukseen ja esimerkiksi muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen. Tavoitteena on tilannekuvan muodostaminen entistä tehokkaammin ja paremmin Rajavartiolaitoksen operatiivisen toiminnan suuntaamiseksi ja rajaturvallisuutta koskevan päätöksenteon tueksi.

Rajavartiolaitos voisi käyttää toimivaltuuksia rajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä. On tärkeää, että olemme tosiaan huomioineet sen välttämättömyyden laajentaa aluetta. Tämän työkalun ja toiminnan tarkoituksena on mahdollistaa lainsäädännöllä signaaleihin perustuva tiedustelu ja varautuminen, joihin ei liity viestisisältöihin puuttumista tai niiden avaamista vaan joissa kyse on ainoastaan paikantamisesta. Lakihanke liittyy Rajavartiolaitoksen teknisen ulkorajavalvonnan uudistamishankkeeseen sekä uusien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden hankintaan ja on tärkeä osa sitä.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös, että Rajavartiolaitos voisi lisäksi käyttää uutta valvontakykyä kadonneeksi ilmoitettujen tai muutoin hädässä olevien henkilöiden paikantamiseksi. Tämä on myös äärettömän tärkeä lisäys meidän jokaisen turvallisuuden eteen. Toimivaltuus täydentäisi näin jo nykyistä henkilöiden etsinnässä käytettävää hätäpaikannusta.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä tuli jo edustaja Peltosen esityksessä, että kävimme juuri itärajalla Kaakkois-Suomessa vierailulla, ja voin todellakin vahvistaa sen ja välittää sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

man viestin, että tämä uudistus on odotettu ja se on tarpeellinen ja aiheellinen uudistus, jonka viestintävälinehankkeisiin toivottavasti voidaan hakea myös panosta EU-rahoituksen kautta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen.

19.11 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri! Maailma todellakin muuttuu ympärillämme, ja on tärkeää reagoida näihin toimintaympäristön ja turvallisuustilanteen muutoksiin. Hallituksen esityksen tarkoituksena on mahdollistaa nimenomaan nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuutemme ylläpitämisessä ja muissa keskeisissä Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä.

Kuten täällä edustajat Peltonen ja Nieminen jo kertoivat, niin hallintovaliokunta todellakin vieraili viime viikolla tuolla Kaakkois-Suomen rajavartiostossa ja siellä omin silmin näimme, miten itärajalla tuo turvallisuusympäristö on muuttunut. Vierailulla kävi todellakin täysin selväksi, että meidän tulee käyttää nykyaikaisen teknologian antamat mahdollisuudet hyödyksi ottaen huomioon, että meillä on se reilu 1 300 kilometriä tuota valvottavaa itärajaa, ja nämä uudistukset todella tulevat tarpeeseen.

Hallituksen esityksen mukaan rajavartiolakiin lisättäisiin uusi sääntely radioteknisestä valvonnasta, mikä olisi uusi toimivaltuus, ja Rajavartiolaitoksella olisi oikeus havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla. Tällä radioteknisellä valvonnalla saisi hankkia tietoa näistä laitteista mutta ei henkilöstä tai luottamuksellisen viestin sisällöstä. Toimivaltuus olisi alueellisesti myöskin rajattu alueille, minne Rajavartiolaitoksen toiminta muutenkin kohdentuu, eli nimenomaan valtakunnanrajan läheisyyteen, merialueille, rajanylityspaikkoihin ja niiden välittömään läheisyyteen ja niin edelleen. Lisäksi Rajavartiolaitoksella olisi oikeus suorittaa tätä radioteknistä valvontaa ilmeisessä hätässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi, ja tällä toimivaltuudella toki parannamme ihan jokaisen suomalaisen turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Teknologian merkitys korostuu myös laajoilla harvaan asutuilla alueilla maassamme. Nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen Rajavartiolaitoksen tehtävien suorittamisessa parantaisi yleisemminkin kustannustehokkuutta ja mahdollistaisi sen, että Rajavartiolaitoksen resurssit kyetään suuntaamaan oikein.

Toimintaympäristön muutos on nopeaa ja osin vaikeasti ennakoitavissa olevaa ja vaikutuksiltaan laajaa, ja tämä korostaa myöskin sääntelyn teknologianeutraalisuuden tarvetta. Me tarvitsemme taloudellisesti tehokkaita ratkaisuja, sillä Rajavartiolaitoksen resurssit on turvattava kestäväällä tavalla. Rajavartiolaitoksen rahoitusvaje uhkaa kasvaa vuoteen 2027 mennessä yli 25 miljoonaan euroon, ja jotta rajaturvallisuus toteutuu, niin tätä asiaa on myöskin syytä pitää silmällä.

Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä, että Rajavartiolaitoksen toimintakykyä vahvistetaan ja että tämä lainsäädäntö saadaan ripeästi mutta huolellista lainsäädäntötyötä tehden eduskunnasta, sillä se parantaa Rajavartiolaitoksen ennakointi- ja reagointikykyä, mikä on äärimmäisen tärkeää pysyvästi muuttuneessa turvallisuustilanteessa, ja samalla todellakin Rajavartiolaitoksen henkilöresurssien käyttö myöskin tehostuisi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

19.15 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Edellisellä vaalikaudella jo selvitettiin rajavartiolaitoslainsäädännön muutostarpeita ja kehittämiskohteita Marinin hallituksen toimesta, ja on hienoa nähdä, että jälleen saamme käsittelyyn yhden esityksen tässä selvitystyössä esiin nousseista muutostarpeista. Kuten edustaja Pelttonen jo hyvin totesi, huolimatta Venäjän hybridioperaatiosta ja voimapolitiikasta rajaturvallisuuden vahvistaminen on erittäin keskeistä Suomen kansallisen turvallisuuden lisäämiseksi ja myös kansalaisten hyvinvoinnin takaamiseksi, ei pelkästään siksi, että siinä vahvistuu meidän oma turvallisuutemme, vaan siinä vahvistuu myös koko Euroopan unionin ja myös Naton turvallisuus, jonka ulkorajana maamme itäraja toimii.

On selvää, että tämän Venäjän uuden ulkopoliittisen linjan johdosta meidän täytyy olla päättäväisiä, ja siinä mielessä, koska tuo itärajamme on niin pitkä ja tietysti meidän resursimme ovat rajalliset, on hyvä, että pystymme uusia teknologioita hyödyntämään täysimääräisesti ja vastuullisesti demokraattisen yhteiskunnan antamissa puitteissa. Sikäli pidän erittäin hyvänä, että hallitus on tämän lainsäädäntöuudistuksen niin ripeästi tuonut eduskuntaan, jotta tätä asiaa saadaan vietyä eteenpäin.

Nostan esille ehkä myös tietysti huolen ja samalla toiveen siitä, että hallitus pitäisi myös tulevaisuudessa nimenomaan nämä Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssit ja myös tämän taloudellisen puolen tässä nykyisessä turvallisuusympäristössä sen vaatimassa tilanteessa, jotta sitten tämän teknologian hyödyntämisen ohella meillä olisi myös riittävästi ihan sitä henkilöstöä maamme ulkorajoja turvaamassa sekä maalla, merellä että ilmassa. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

19.17 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme tärkeää lakiesitystä, joka vastaa Suomen valmiutta vastata hybridioperaatioihin. Tätä työtä alettiin teemmään jo viime hallituskaudella, ja on hyvä, että ministeri Rantasen johdolla tämä työ saa jatkoa myös tällä kaudella.

Käsittelyssämme oleva hallituksen esitys rajavartiolaitain muuttamisesta on merkittävä askel kohti nykyaikaista ja reagoivaa rajaturvallisuutta. Sosiaalidemokraatit ovat olleet eturintamassa tunnistamassa ja edistämässä lainsäädännön kehittämistä ja tätä työtä. Teknologian rooli rajavalvonnassa on kasvanut eksponentiaalisesti, ja on tärkeää, että lainsäädäntömme heijastaa tätä kehitystä. Esityksen myötä Rajavartiolaitos saisi käyttöönsä laajemmat valtuudet teknisen valvonnan suorittamiseen, mikä on välttämätöntä hybridioperaatioiden ja muiden uusien uhkien torjunnassa.

Puhemies! Teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuudessa on välttämätöntä, mutta emme saa unohtaa Rajavartiolaitoksen rahoitusta ja henkilöstöä. He ovat turvallisuutemme perusta. Rahoituksen ja henkilöstön merkitystä ei voida kuitenkaan korostaa liikaa. Teknologia on tärkeä ja tehokas työkalu, mutta se ei korvaa ammattitaitoista ja omistautunutta henkilöstöä. On välttämätöntä, että Rajavartiolaitoksen rahoitus ja henkilöstöresurssit turvataan jatkossakin, jotta voimme varmistaa turvallisuutemme nyt ja tulevaisuudessa.

Perusoikeuksien ja yksityisyydensuojan tulee olla kaiken lainsäädännön ytimessä. Vaikka turvallisuus on ensisijainen tavoitteemme, emme saa unohtaa, että toimimme demokraattisessa oikeusvaltiossa. On kriittistä, että esityksen vaikutukset tietosuojaan, yksityisyyteen ja perusoikeuksiin arvioidaan tarkasti ja huolellisesti. Meidän on kuunneltava asiantuntijoiden huolia ja varmistettava, että uudistukset kunnioittavat perusoikeuksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

Samalla, kun edistämme Suomen rajaturvallisuutta, on varmistettava, että tietosuoja, yksityisyydensuoja ja perusoikeudet säilyvät vahvoina. Tämä hallituksen esitys tuo mukanaan muutoksia, jotka voivat vaikuttaa kansalaisten arkeen ja vapauksiin. Valiokuntakäsittelyssä tulee kiinnittää huomiota esityksen vaikutuksiin tietosuojan ja yksityisyydensuojan näkökulmasta. Asiantuntijoiden, kuten lainsäädännön arviointineuvoston ja yhdenvertaisuusvaltuutetun, esille tuomat huolenaiheet on otettava vakavasti. Meidän on arvioitava, miten esitys vaikuttaa eri ihmisryhmiin, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin, kuten vaikka turvapaikanhakijoihin. On tärkeää varmistaa, että uudistukset eivät ainoastaan vastaa rajaturvallisuuden nykypäivän haasteisiin vaan myös kunnioittavat niitä arvoja, jotka Suomelle ovat tärkeitä ja joille Suomi on rakennettu. Vain näin voimme taata, että Suomi pysyy turvallisena, oikeudenmukaisena ja vapaana maana kaikille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

19.20 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Pohjois-Karjalasta tulevana kansanedustajana voin todeta, että lämmin kiitos hallitukselle tästä esityksestä. Tämä on todellakin tervetullut lisä rajaturvallisuuden lisäämiseksi. Meillä on maakunnassa 304 kilometriä yhteistä maarajaa Venäjän kanssa, ja Rajavartiosto on pitänyt meitä kansanedustajia hyvin ajan tasalla rajan tilanteesta. Myös edellisellä vaalikaudella, ennen kuin varsinaiset hybridiooperaatiot alkoivat, saimme vieraila siellä rajalla ja olla osana muun muassa rajamarssissa, jossa kuljettiin sitä raja-aluetta pitkin, ja saimme henkilökohtaisesti olla näkemässä, kuinka sitä valvontaa suoritetaan. Voin todeta, että kaikki tekniset ratkaisut, mitä saamme sinne rajalle, ovat varmasti tervetulleita. Itse en päässyt silloin viime viikolla sinne rajalle vierailulle, kun olin puolustusvaliokunnan kanssa toisella reissulla, mutta niin kuin totesin, siellä rajalla on saatu käydä sitten muulloin.

Toivon myös, että ministeri vie — ja varmasti vie — sitä vahvaa viestiä tämän lain säätämisen jälkeen maailmalle siitä, että Suomi varautuu hybridiooperaatioon. Ja tämä laki on yksi niitten muitten tulevien lakien joukossa, mitkä myös lisäävät sitä viestiä maailmalle lähtömaihin, että olemme varautuneita ja tiedämme, jos sieltä alkaa porukkaa lähestyä rajaa, että tulossa ovat. Tämä viestintä yhdessä näitten kaikkien lakiesitysten kanssa on varmasti viesti maailmalle, mutta se on myös viesti maakuntien ihmisille siitä, että ei tarvitse huolehtia ja homma on niin sanotusti hoidossa.

Toki itsekkin ajattelen näin, kun tiedän taloustilanteen, miten tiukka se on Suomessa tällä hetkellä, että raja on se tilanne, mistä ei säästetä, ja myös henkilöresurssit ovat niitä, mitä tarvitaan tämän teknisen valvonnan lisäksi. Aina on se riski, että kun tulee jotain uutta, niin jos sinne ei tule lisää rahoitusta, niin sitten joku muu, olemassa oleva toiminta kärsii. Mutta luotan siihen, että ministeri huolehtii siitä, että kun tulee lisää toimintoja, niin samassa mitassa tulee lisää rahoitusta ja niitä tekeviä käsiä ja valvovia silmiä sitten sinne rajalle.

Kiitän tästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

19.22 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Aivan ensiksi haluan kiittää hallintovaliokuntaa siitä, että olette käyneet Imatran Pelkolassakin vierailemassa ja katsomassa myös tilanteen, miltä se näyttää, kun kaksi kaupunkia on aivan vierekkäin rajan molemmin puolin. Tilannehan on omalta osaltaan erikoinen, kun suuri osa rajaa meillä sitten taas on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

sellaista korpimetsää. Kuten edustaja Räsänen tässä hyvin kuvasi, raja voi olla monenlainen ja monimuotoinen, ja siinä myös tulee esille vahvasti se, kuinka tarvitsemme erilaisia vaihtoehtoja. Sen takia on hyvä, että tähän rajaturvallisuuteen myös panostetaan.

Tämä vuodesta 23 lähtien ollut välineellistetyin maahantulon kohteena oleminen rajan pinnassa on herättänyt kaikenlaisia ajatuksia siitä, mitä voi tapahtua. Toisaalta taas on helppottavaa tietää se, kuinka Rajavartiolaitos hoitaa jo tällä resurssilla, mikä heillä on, asioita hyvin — kuinka meillä on monenlaisia sensoreita siellä rajan tuntumassa, ovat ne sitten ne rajapartiot, jotka jalan hoidetaan, koiran kuonot tai sitten kamerat, jotka valvovat ilmasta — mutta ehdottomasti muitakin ratkaisuja tarvitaan, ja kaikki ovat tervetulleita.

Myös minä toivon sitä, että kun uusia vaihtoehtoja, uusia ratkaisuja tulee, niin se ei supista henkilöstöresurssia, koska näillekin laitteille tarvitaan huolto ja tarvitaan käyttö. Mikään laite ei toimi itsestään. Useasti silloin, kun asioita automatisoidaan, ajatellaan, että ei tarvita enää ihmisiä tekemään niitä, mutta aina pitää olla olemassa operaattori, kuka näitä asioita hoitaa, ja siksi tämä resurssista huolehtiminen on niin tärkeää.

Jään mielenkiinnolla odottamaan valiokunnan käsittelyä ja sitä, miten esimerkiksi nämä tietosuoja- ja yksityisyysasiat otetaan huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Honkasalo.

19.24 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämänkin lain yhteydessä on tärkeää korostaa sitä, että Suomen on kaikissa olosuhteissa turvattava tosiasiallinen mahdollisuus hakea turvapaikkaa. Uusia toimivaltuuksia ei tule käyttää estämään tai haittaamaan kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamista. Tämä tavoite rajaturvallisuuden takaamisesta muuttuvissa kansainvälisissä olosuhteissa on tärkeä, ja teknologian hyödyntäminen on järkevää, mutta käyttöön otettavien teknologioiden aiheuttamia ihmisoikeusriskejä vastaan tarvitaan kuitenkin vahvoja suojatoimia. Nyt käsittääkseni näitä ei ole tässä lakiesityksessä arvioitu tarpeeksi, aivan niin kuin myös edustaja Werning tässä edellä nosti esille.

Digitaalinen teknologia ei ole koskaan neutraalia, vaan yhteiskunnan asenteet siirtyvät siihen algoritmien muodossa. Digitaalinen teknologia voi vahvistaa rajavalvontajärjestelmiä, jotka syrjivät alkuperän ja kansalaisuuden perusteella. Ihmisoikeusriskit erityisesti turvapaikanhakijoiden, siirtolaisten ja muiden maahanmuuttaneiden osalta saattavat kasvaa. Käyttöön otettavien teknologioiden aiheuttamia ihmisoikeusriskejä vastaan tarvitaan merkittävästi nykyistä vahvempia suojatoimia, joita itse asiassa tässä esityksessä ei ole esitetty tai edes kartoitettu.

Digitaalinen teknologia voi tietyissä tilanteissa tukea turvapaikanhakijoiden, siirtolaisten ja muiden maahanmuuttaneiden ihmisoikeuksien kunnioittamista esimerkiksi mahdollistamalla liikkeellä olevien ihmisten pääsyn luotettavan tiedon pariin ja elintärkeisiin palveluihin. Teknisen ja radioteknisen valvonnan laajentamisen vaikutuksia tulisi arvioida myös rajan ylittävien — erityisesti turvapaikanhakijoiden, siirtolaisten ja muiden maahanmuuttaneiden — oikeuksien kannalta, sillä teknologioiden käytössä ihmisoikeusloukkauksien riskit ovat kohonneet.

Perusteluissa ei kovin laajasti käsitellä sitä, millaisia valvontaan liittyviä teknologioita ja keinoja muut Euroopan unionin jäsenmaat hyödyntävät ja millä tavoin näiden vaikutuksia on lainsäädännössä arvioitu. Esimerkiksi Kreikassa ja Libyassa tunnistusvälineitä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

raportoitu käytettävän tavalla, jonka tarkoituksena on estää turvapaikanhakijoiden, siirto-
laisten ja muiden maahan muuttavien saapuminen rajalle ja mahdollistaa itse asiassa lait-
tomat takaisintyönnot.

Ehdotetun sääntelyn mukaisia toimivaltuuksia ei siis tule käyttää estämään tai haittaa-
maan kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamista. Suomen on kaikissa olo-
suhteissa turvattava tosiasiallinen mahdollisuus hakea turvapaikkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen. — Ote-
taan kaksi puheenvuoroa ja sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoro ja sitten siirrytään
seuraavaan asiaan. Eli Hänninen ja Heinonen ja sen jälkeen ministeri. Sitten on aikaraja
täynnä ja joudumme siirtymään toiseen.

19.27 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Turvallisuustilanteemme on muuttunut.
Tärkein asiamme on Suomen kansalaisten turvallisuus ja sen varmistaminen. Tilannekuva
tulee olla meillä kaikilla selkeä ja kirkkaasti mielessä. Silloin pystymme tekemään erin-
omaisia päätöksiä maamme, Suomen, parhaaksi.

Rajojemme valvonta on kunnossa, ja siihen on saatu vahvasti lisää resursseja nyt ihan
viime vuoden aikana. Sen saimme viime viikolla huomata, kun kävimme tutustumassa
maamme itärajaan. Turvallisuus on maamme ykkösprioriteetti. On myös hienoa, että olem-
me tässä asiassa täällä eduskunnassa sangen yksimielisiä.

Arvoisa puhemies! Meidän poliitikkojen tärkein tehtävä on varmistaa ihmisten turvalli-
nen arki maassamme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

19.29 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat!
Haluan kiittää teitä, ministeri Rantanen, ja toivottaa teille voimia. Teette hyvää työtä poik-
keuksellisen vaikeassa ja tukalassa paikassa. Toivon vilpittömästi, että jaksatte tämän pu-
ristuksen ja myös vaikean tilanteen, ja välittääkää eduskunnasta myös kiitos koko virkakun-
nallenne, joka tekee tällä hetkellä työtä kyllä erittäin tiukassa paikassa, tiukassa aikaakku-
nassa.

Tässä esityksessä tuodaan nyt lisätoimenpiteitä tai vahvistusta Rajavartiolaitokselle. On
totta, niin kuin täällä on tuotu esille, että tarvitaan resurssit, tarvitaan materiaalia, tarvitaan
toimivaltuudet ja tätä teknologiaa näiden naisten ja miesten rinnalle. Tämä teknologia vah-
vistaa valvontaa, ja haluan itse nostaa esille tämän raja-aidan rakentamiskysymyksen.

Minuun on ollut yhteydessä suomalainen yritys, joka on kertonut, että kun raja-aita teh-
dään, sinne tulee teknistä valvontaa mutta myös valaistusta. Meillä löytyisi Suomesta jo
uutta älyvalaistusta, joka toimii osittain myös dronejen tunnistamiseen. Kannustan vie-
mään näitä terveisiä myös sinne kilpailutuksiin, että voitaisiin katsoa, onko jotain sellaista,
mitä voitaisiin yhdistää. Meillä Salossa toimiva yritys tarjoaa tällaista modernia huipputek-
nologiaa.

Oma asiansa on GPS-häirintä, joka nousee isoihin huomioihin, ja toivon, että te minis-
terinä voisitte olla edistämässä sitä tavoitetta, että nämä pienet GPS-häirintälaitteet voitai-
siin Suomessa myös kieltää.

Ja tietysti poikkeuksellisen suuri urakka on tämä poikkeuslakien, poikkeuksellisten ra-
jalakien, voimaan saaminen, ja toivottavasti ne saadaan lähiaikoina eduskuntaan. Tiedän,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

että se ei ole ollut ihan helppo harjoitus, mutta muistetaan, että siinä on kyse maamme koskemattomuudesta ja turvallisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministerille enintään kolme minuuttia.

19.31 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on ilo kuulla eduskunnan salissa tästä rajavierailusta, jonka hallintovaliokunta on tehnyt. On varmasti niin, että tuolla matkalla sen lisäksi, että nähtiin tämä rajan tilanne, varmasti havaitsitte saman asian, että meillä on 105-vuotiaassa Rajavartiolaitoksessa erittäin ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstö, jolle on kunnia-asia huolehtia rajojemme koskemattomuudesta ja meidän suomalaisten turvallisuudesta. Tämä on itsellenikin ollut hyvin koskettavaa havaita, miten sitoutuneita viranomaisia tässä maassa on, aivan kuten Rajavartiolaitoksessa alkaen sieltä ihan rajavartijan perustyöstä yltäen ihan ylimpään johtoon asti. On tietysti todettava se, että ylipäättänsä kansallinen turvallisuus ja rajaturvallisuus ovat meidän yhteinen asiamme. Myöskin sellainen asia, josta voidaan tässä salissa varmasti olla samaa mieltä ja yhdessä huolehtia siitä, on se, että tähän asiaan liittyvät esitykset ja parannukset ja toimivaltuudet voimme ottaa käyttöön, jotta kaikissa tilanteissa, myös vaikeimmissa tilanteissa, pystymme Suomea turvaamaan.

Kehysriihi: Kuten täällä todettiin, meillä on erittäin vaikea taloudellinen tilanne, ja on tietysti selvää, että myöskään sisäministeriö ei välttynyt leikkaukselta vaan meillekin prosenttiosuutemme sieltä tuli. Mutta samalla on todettava, että kehysriihessä nimenomaan suojattiin rajavartijoiden henkilöstö ulos näistä leikkauksista aivan samoin kuin poliisien määrä, mikä nimenomaan kumpuaa siitä, että turvallisuustilanteemme on se, mikä se on, ja me tarvitsemme joka ikisen meidän henkilöstöstämme edelleen tekemään sitä työtä.

Sitten oli puhetta tästä viestistä maailmalle. Se on juuri näin: Hallitus on tehnyt hyvin paljon työtä viime marraskuusta lähtien viedäksemme tätä tilannettamme eteenpäin ja selvittääksemme myös EU-kumppaneillemme, mistä tässä on kysymys. Kuten mahdoitte havaita, komissaari von der Leyenin vierailu Suomeen varmasti avasi sen, että viesti myös on mennyt perille. Tätä me teemme. Viesti maailmalle on tietenkin se, että Suomi osana EU:ta ja Natoa, näiden kahden ulkorajavaltiona tulee pitämään jatkossakin huolta sekä omasta rajaturvallisuudestaan mutta myös siitä, että EU:n ja Naton ulkoraja on turvattu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.